

Asia: VN/5137/2022-OM-229

Ehdotus uudeksi valmiuslaiksi; työryhmän mietintö

1 luku. Yleiset säännökset

1 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Yleisiä säännöksiä voi pitää oikeustilaa selkeyttävinä ja valmiuslain tarkoitusta poikkeusolojen hallintaa koskien täsmentävinä.

2 luku. Varautumisvelvollisuus

Yleisen varautumisvelvollisuuden organisatorista soveltamisalaa (6 §:n 1 mom.) koskevat huomiot:

-

Yleisen varautumisvelvollisuuden aineellista sisältöä (6-8 §) koskevat huomiot:

Voimassa olevasta laista poiketen varautumisvelvollisuus ulotettaisiin kuitenkin myös lailla julkista hallintotehtäviä hoitamaan perustettuihin tai siihen lailla velvoitettuihin yhteisöihin siltä osin kuin ne hoitavat julkisia hallintotehtäviä. Esitettävä varautumisvelvollisuuden laajentaminen on perusteltua, samoin kuin pääsääntöisesti koko muukin soveltamisala niin kuin se on kuvattu. On selvää, että varautumisen tulee ulottua valtionhallinnon ytimen ulkopuolelle, kuten sote-alueisiin jne. Nämä määrittelyt tosin olivat pääosin voimassa jo aiemmin.

Muut 2 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Viittaukset CER-lakiin, kyberlakiin ja Huoltovarmuuslainsäädäntöön lienevät perusteltuja selkeyden vuoksi. Uhka- ja riskiarvioiden, tilannekuvan sekä varautumistoimenpiteiden menetelmien kuvaus ohjanee toimintaa oikeaan suuntaan. Tämä melko massiivinen vaatimusluettelo saattaa nostaa julkishallinnon kustannuksia merkittävästi – ohjausta saatetaan tarvita.

3. luku Poikkeusoloista ja lisätoimivaltuuksien käyttöönotosta päättäminen

Poikkeusolojen edellytyksiä (11 §, vrt. nyk. poikkeusolojen määritelmä) koskevat huomiot:

Aiemman lain poikkeusolojen määritelmiin kohdistuvat laajennukset ovat perusteltuja nykyisessä hybridiuhkaympäristössä. Hybridiuhkamuotojen ja niiden merkityksen selkeyttäminen ja

täsmäntäminen poikkeusoloperusteena on tervetullut ilmiön laaja-alaisuuden ja vaikeaselkoisuuden vuoksi.

Poikkeusolojen alkamista ja päättymistä koskevaa päätöksentekoa (12 ja 21 §) koskevat huomiot:

-

Lisätoimivaltuuksien käyttöönottonenettelyä (13-20 §) koskevat huomiot:

-

Valtioneuvoston erityisiä seurantavelvollisuuksia (22 ja 23 §) koskevat huomiot:

-

4 luku. Poikkeusolojen hallinnan ohjaus ja hallinnon erityisjärjestelyt

4 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

5 luku. Lisätoimivaltuuksien käyttöperiaatteet ja soveltamista koskevat yleiset säännökset

5 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

6 luku. Hallinnon järjestäminen ja valtion taloudenhoito

6 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

7 luku. Työvoiman saatavuuden turvaaminen

7 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Luvun sisältö on kokonaisuutena kannatettava. Työsuojeluasioista todetaan se, että työntekijöiden turvallisuudesta tule kuitenkin huolehtia ja tällä viitataan lähinnä työaikojen pidennysten kohtuullisuuteen.

Ukrainan sodan kokemukset osoittavat, että energiajärjestelmän korjaustyöt ja ajoittainen välttämätön paikallisen lisäenergian tuottaminen edellyttävät sellaisia luovia ratkaisuja, joita ei olisi voinut normaaliaikoina hyväksyä. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES:lle tulisi säätää mahdollisuus määrittää poikkeuksia valvomistaan turvallisuus- ja luvitusmääräyksistä poikkeusolojen aikana. Asiaan tulisi liittyä kokemusten keräämistä mm Ukrainasta ja koulutuksen valmistelua. Asialla voi olla merkitystä sotaa alemman asteisissakin hybridiuhkatilanteissa.

8 luku. Työvelvollisuus

8 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

9 luku. Sotilaallisen puolustusvalmiuden turvaaminen

9 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Venäjän vuoden 2008 jälkeen käymissä sodissa yhteistä on ollut maahyökkäyksen edellä tapahtunut massiivinenkin erikoisjoukkojen ja niiden materiaalin salainen kuljettaminen kohdealueelle. Näkyvin esimerkki tästä olivat Krimin valtauksen osallistuneet ”vihreät miehet”. Tällaisten joukkojen kokoaminen edellyttää henkilöiden ja niiden materiaalin saapumista alueelle siviilistatuksella (myös sisärajan kautta, jolloin havaitseminen on epätodennäköistä). Valmistelut ovat voineet kestää pitkiä aikoja, mutta varsinainen joukkojen kokoaminen tapahtuu vasta hyökkäyshetken lähestyessä. Viranomaisille tulisi luoda edellytykset tarkastaa sellaisia tiloja, joiden epäillään olevan mahdollisia tukikohtia. Hyökkäyksen valmisteluvaiheessa onnistuneiden miehistö- tai varustelöytöjen merkitys valtiojohdon ja liittolaisten varoittamisessa olisi suuri. Tämä edellyttäisi riittävää nopealla tahdilla suoritettujen tarkastusten määrää ja tarkastajien valtuudet voitaisiin rajoittaa vain kielletyn materiaalin ja paikalla olijoiden henkilöllisyyden toteamiseen. Kysymys olisi kotirauhaan kajoamisesta, joten siitä säättäminen saattaisi sopia juuri valmiuslain yhteyteen. Suositellaan harkitsemaan toimivallaltaan rajoitetun toiminnan mahdollistamista ilman kotietsintälupia, ja rajoitettujen valtuuksien antamista myös sotilasviranomaisille varsinkin suojattavien kohteiden läheisyydessä.

10 luku. Liikkumisen ja oleskelun rajoittaminen sekä väestön siirtäminen

10 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

11 luku. Otto-oikeudet ja palvelujen suorittamisvelvollisuus

11 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

12 luku. Väestön välttämättömän toimeentulon turvaaminen ja sosiaaliturvan muutokset

12 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

13 luku. Välttämättömien hyödykkeiden ja palvelujen saatavuuden turvaaminen

13 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

14 luku. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä koulutuksen turvaaminen

14 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

15 luku. Asumisen järjestäminen

15 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

16 luku. Rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusmarkkinoiden turvaaminen

16 luvun (pl. 110 §) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 1 kohtaa (vientikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 2 kohtaa (tuontikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 3 kohtaa (tiettyjen taloudellisten toimien kieltä) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 4 kohtaa (kotiuttamisvelvollisuus) koskevat huomiot:

-

110 §:n 2-5 momenttia koskevat huomiot:

-

17 luku. Energia-, vesi- ja jätehuollon turvaaminen

17 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

18 luku. Välttämättömien viestintä- ja postipalveluiden turvaaminen

18 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

19 luku. Ruoantuotannon turvaaminen

19 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

20 luku. Välttämättömän rakentamisen turvaaminen

20 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

III osaa koskevat yleiset kysymykset

Toimivaltuusosan rakennetta ja toimivaltuuksien sääntelytapaa koskevat yleiset huomiot:

-

Mahdolliset muut koko toimivaltuusosaa koskevat huomiot:

-

21 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat yleiset säännökset

21 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

22 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat erityiset säännökset

22 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

23 luku. Korvaukset

23 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

24 luku ja rikoslain muuttamista koskeva lakiehdotus. Rangaistussäännökset

Valmiuslain 24 luvun ja rikoslain muuttamista koskevan lakiehdotuksen (2. lakiehdotus) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

25 luku. Muutoksenhaku

25 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

HE-luonnoksen yleisperustelut

Vaikutusten arviointia koskevat huomiot:

-

Säätämisyjärjestysperusteluja koskevat huomiot:

-

Muut HE-luonnoksen perusteluja koskevat huomiot:

-

Työryhmän mietintö

Uudistuksen tarpeellisuutta ja sen keskeisiä ratkaisuja koskevat yleiset kannanotot:

-

Muut työryhmän mietintöä koskevat yleiset huomiot:

-

Tiilikainen Teija
Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus